Ankenævnet for Forsikring

Den 18. januar 2017 blev i sag nr. 89259:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

Forenede Gruppeliv
Krumtappen 4
Postbox 442
2500 Valby

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Nu afdøde forsikrede havde gruppelivsforsikring med dødsfaldsdækning i Forenede Gruppeliv. Hendes børn klager over, at forsikringssummen tilfalder deres mors samlever. Klagen er indgivet til nævnet af det ene af nu afdødes børn.

Selskabet har anført, at nu afdøde forsikrede ved udsendelse af årsoversigt i december 2007 blev orienteret om ændring af standardbegunstigelsen "nærmeste pårørende" med virkning fra 1/1 2008.

Klageren har i klage af 29/3 2016 bl.a. anført:

> "Den ... 2013 dør vores mor … Hun er på daværende tidspunkt samlever med … Mine [søskende] og jeg mistede vores far tilbage i 1995. Min mor ønsker ikke at samlever samt hans livsarvinge skal arve noget efter hende - udover at hun beder mig sin datter om at overføre en gave på … til … . Det er det han skal arve.
>
> Forinden har hun tilbage i 2010+primo 2011 bedt mig gennemgå hendes pensionsordninger. Derfor kontaktede jeg Forende Gruppeliv, [forsikringsselskab] og [bank] hvor min mor på daværende tidspunkt havde sine pensionsordninger.
> Ved Forende Gruppeliv får jeg oplyst at min mors ordning var en gammel ordning og dermed os børn som begunstigede. Det samme svar fik vi [forsikringsselskab] og i [bank].
> I [bank] blev min mor rådgivet til at ændre begunstigede med navn til …, … og mig samt påføring med 1/3 til hver part. Jeg har modtaget dokument fra [bank], hvor det fremgår at det ændres til os livsarvinger - Vores mor ville være sikker på at hendes formue hengik til os livsarvinger.

I Forende Gruppeliv blev hun rådgivet til ikke at ændre noget, da hendes børn ville være begunstigede pga. hendes ordning var en meget gammel ordning.

Derfor gør vi ingenting. Da vores mor dør … i 2013 vil Forende Gruppeliv betale forsikringssummen til samlever - hvilket ikke er vores mors ønske.

Hvad vil du konkret opnå hos selskabet?
De skal stå ved deres ansvar og den rådgivning de har givet mig livsarvinger … og min afdøde mor … og udbetale gruppelivsforsikringen til os livsarvinger - i øvrigt i henhold til min mors ønske.(der ligger mange begrundelser bag min mors vurdering og ønske)

Havde de oplyst at min mor skulle gøre noget aktivt for at fravælge sig samlever som begunstigede, havde hun gjort."

Selskabet har i brev af 19/5 2016 til nævnet bl.a. anført:

"[Nu afdøde], som er mor til … (klager), var omfattet af ovennævnte gruppelivsaftale gennem [erhvervsorganisation] indtil hendes død den … 2013. [Nu afdøde] indtrådte i gruppelivsforsikringen 1. januar 1996.

Ovennævnte gruppelivsaftale er indgået mellem [erhvervsorganisation] som forsikringstager på den ene side og Forenede Gruppeliv (FG) på den anden side.

I Forsikringsbetingelser for Gruppelivsforsikring § 3 d), …, fremgår definitionen af en 'forsikringstager', som den virksomhed, forening, organisation eller lignende, som FG har indgået forsikringsaftalen med. Det fremgår af samme bestemmelse, at FG med fuld gyldighed kan træffe aftale med forsikringstageren om alle spørgsmål vedrørende forsikringsaftalen. Det enkelte gruppemedlem jf. pkt. f. i § 3, er dog berettiget til at aftale individuelle bestemmelser med FG om begunstigelse. Forsikringsaftalen er defineret i § 1, stk. 1 …, og består af gruppelivsaftalen og forsikringsbetingelserne.

I forbindelse med aftaleindgåelsen mellem [erhvervsorganisation] og FG, blev standardbegunstigelsen 'nærmeste pårørende' indsat som udbetalingsbestemmelse, hvis et gruppemedlem afgik ved døden - med mindre andet skriftligt er aftalt mellem gruppemedlemmet og FG (særlig begunstigelse), jf. § 5 i bilag …, som er uddrag af gruppelivsaftalen.

Det betyder, at hvis et gruppemedlem ikke har oprettet en særlig begunstigelse, vil det være standardbegunstigelsen 'nærmeste pårørende' der bestemmer, hvem der er berettiget til udbetaling af forsikringssummen.

Før de nye begunstigelsesregler trådte i kraft den 1. januar 2008, var visse samlevere ikke omfattet af lovens definition af nærmeste pårørende, men udbetaling skete til personkredsen i den dagældende formulering i forsikringsaftaleloven § 105, stk. 5.

Da lovændringen ikke havde tilbagevirkende kraft og dermed virkning for bl.a. de gruppemedlemmer, der blev omfattet af gruppelivsaftalen før 1. januar 2008, valgte [erhvervsorganisation], med virkning fra 1. januar 2008, at ændre standardbegunstigelsen til den nye definition af nærmeste pårørende med tilbagevirkende kraft, så alle gruppemedlemmer, uanset indtrædelsestidspunkt, blev omfattet af den nye definition.

Spørgsmålet er herefter, som også er klagers klagepunkt, om standardklausulen gyldigt kan ændres for eksisterende gruppemedlemmer, uden først at spørge det enkelte gruppemedlem.

I medfør af forsikringsaftaleloven § 102 er det forsikringstageren der kan indsætte og ændre begunstigelsesindsættelse. Begunstigelsesindsættelse kan ske ved indtrædelse i forsikringen eller senere i forsikringstiden.

Der kan opstå tvivl om, hvem 'forsikringstager' er i de livsforsikringsordninger, der ex. er indgået i forbindelse med gruppelivsaftaler, hvor det er gruppelivsrepræsentanten (fuldmægtigen) der på vegne af de omfattede gruppemedlemmer, foretager ændringer af gruppelivsaftalen, herunder ændring af standardbegunstigelsen.

Det er antaget i litteraturen, at fuldmægtigen for forsikringstageren kan optræde på dennes vegne, og at den kompetente fuldmægtig ved gruppelivsforsikringer (grupperepræsentanten), kan foretage ændringer, når blot det enkelte gruppemedlem bliver informeret om ændringen, jf. Københavns Byrets dom af 25. juni 2010 (BS 23A-374/2009). Det er blot et krav, at bestemmelsen i forsikringsaftaleloven § 102 bliver respekteret, således, at gruppemedlemmet selv kan bestemme, om der skal være en begunstiget og om det i givet fald skal være 'nærmeste pårørende' eller en anden særligt udpeget person.

I Københavns Byrets dom af 25. juni 2010 (BS 23A-374/2009) antog retten bl.a., at [forsikringsselskabet] havde hjemmel til at ændre sit vilkår om fortolkningen af 'nærmeste pårørende', idet ændringen kun havde betydning for fremtidige forsikringsbegivenheder. Retten fandt dog ikke i den konkrete situation, at afdøde var orienteret tilstrækkeligt klart om betydningen af ændringerne, og derfor ikke havde haft mulighed for at indrette sig herefter.

Det kan herefter slås fast, at [erhvervsorganisation], som forsikringstager (grupperepræsentant), jf. ovenfor nævnte dom og jf. § 3 d) i [forsikringsbetingelserne], gyldigt kunne ændre standardbegunstigelsen, hvis der blev givet information om betydningen af ændringen til hvert enkelt gruppemedlem og at information blev givet klart og tydeligt.

I den konkrete sag informerede [erhvervsorganisation] hvert enkelt gruppemedlem ved udsendelse af årsoversigt i december 2007 …, om ændring af standardbegunstigelsen. Information om ændringen blev givet både i forbrev til årsoversigten, hvor der blev givet en meget detaljeret beskrivelse af ændringen, herunder, at en samlever vil arve som en ægtefælle. Det blev i forbrevet anbefalet at læse mere om ændring af begunstigelsesbestemmelsen 'nærmeste pårørende' i årsoversigten. I årsoversigten blev definitionen af nærmeste pårørende opremset samt det blev oplyst, hvornår en samlever var omfattet af definitionen.

Afdøde blev således klart og tydeligt orienteret om betydningen af ændringerne af standardbegunstigelsen. Afdøde havde på den baggrund haft mulighed for at indrette sig herefter.

FG gør således gældende, at ændringen af standardbegunstigelsen gyldigt blev ændret af [erhvervsorganisation] med virkning for alle gruppemedlemmer under gruppelivsaftalen, uanset på hvilket tidspunkt de var blevet omfattet af gruppelivsaftalen.

Det kan oplyses, at en opdateret årsoversigt altid er frit tilgængelig på FGs hjemmeside under 'Forsikringsoversigter', hvor afdøde også havde haft mulighed for at orientere sig

om sine forsikringsforhold. Jeg har vedlagt seneste årsoversigt fra hjemmesiden, som er gældende for 2016 …

Klager skriver i klageskemaet, at FG under en telefonsamtale i 2010/2011, orienterede klager om, at udbetaling af dødsfaldsdækningen under ovennævnte gruppelivsforsikring, ville ske til afdødes børn efter standardbegunstigelsen gældende før 1. januar 2008.

FG har ikke optegnelse over den omtalte telefonsamtale, men det kan oplyses, at når en medarbejder i FG får forespørgsel om udbetalingsbestemmelsen for en gruppelivsaftale, vil medarbejderen rutinemæssigt slå op i et bestemt system - se bilag …, hvoraf det konkret fremgår, at for gruppelivsaftale … via [erhvervsorganisation], gælder forsikringsaftaleloven § 105a pr. 1. januar 2008 for alle gruppemedlemmer.

Det er derfor, efter FGs opfattelse, ikke sandsynligt, at klager er blevet rådgivet om det modsatte. I den forbindelse skal det pointeres, jf. gennemgangen ovenfor, at afdøde var fuldt ud orienteret om ændring af standardbegunstigelsen og kunne derfor ikke være i god tro om, at det var reglerne for nærmeste pårørende før 1. januar 2008 der var gældende for ovennævnte gruppelivsaftale.

Det kan herefter konkluderes, at for dødsfald under ovenfor nævnte gruppelivsaftale fra 1. januar 2008 og således for den konkrete sag, gælder udbetalingsbestemmelsen i forsikringsaftaleloven § 105a, således at det er afdødes samlever der er berettiget til forsikringssummen, hvis samleveren opfylder betingelserne herfor."

Nævnets sekretariat har ved brev af 14/9 2016 bedt selskabet redegøre for procedurerne for fremsendelse af årsoversigter og følgebreve. Selskabet har i brev af 26/10 2016 til nævnet bl.a. anført:

"I forlængelse af Ankenævnets brev af 14. september 2016, har jeg modtaget supplerende oplysninger fra [erhvervsorganisation] samt fra [lokalforening]."

Af mail af 3/10 2016 fra erhvervsorganisationen til selskabet fremgår bl.a.:

"Jeg vedlægger brochuren fra 2007 og 2008, som jeg har fundet i arkivet.

Jeg var ikke ansat i 2007, men proceduren har, så vidt jeg ved, været den samme alle årene:

Vi sender brochuren ud til foreningerne, som derefter sender brochure og eventuelt følgebrev samt typisk også opkrævning af præmie OG medlemskab for det efterfølgende år ud til de enkelte medlemmer.

Foreningerne har fået påbud om at distribuere årsoversigten til gruppemedlemmerne, og de modtager et administrationstilskud pr. gruppelivsmedlem, der blandt andet går til porto.

Det er mit indtryk at foreningerne har efterlevet dette påbud til punkt og prikke."

5. 89259

Af mail af 24/10 2016 fra lokalforeningen til selskabet fremgår bl.a.:

"Svar på spørgsmål …
1) Årsoversigten sendes ud til alle medlemmer af gruppelivsordningen sammen med faktura på gruppeliv.
2) Da årsoversigten er sendt sammen med faktura og faktura er betalt, er det bevis for, at både faktura og årsoversigt er fremkommet til modtager.
3) Ja der er sendt oversigt hvert år frem til og med 2013.
4) Der er fremsendt årsoversigter – hverken mere eller mindre – til [nu afdøde], som til alle øvrige medlemmer af gruppelivsordningen."

Nævnet har fået forelagt bilag fra sagen. Et uddrag gengives i det følgende:

Af brev dateret december 2007 til medlemmerne af gruppelivsaftalen fremgår bl.a.:

"**Din gruppelivsforsikring i 2008**

Vedlagt følger den årlige oversigt som viser dækningen for dig og din ægtefælle/samlever i 2008. Præmien udgør **2.080 kr.** årligt i 2008, og bliver opkrævet af din lokale/regionale forening.

Ændring i gruppelivsordningen
Med virkning fra 1. januar 2008 foretages en ændring af begrebet 'nærmeste pårørende' på din gruppelivsordning. Det sker som følge af, at udbetalingsrækkefølgen ændres i forsikringsaftaleloven. Det betyder bl.a., at en samlever arver som en ægtefælle, når visse krav er opfyldt.

[Erhvervsorganisation] anbefaler, at du læser afsnittet 'Hvem tilfalder forsikringssummen ved død?' i vedlagte årsoversigt og samtidig overvejer hvem der får din forsikringssum, når du dør.

Såfremt du ikke ønsker 'nærmeste pårørende' som begunstigelsesbestemmelse på din gruppelivsordning, skal du indsende en særlig begunstigelseserklæring - læs hvordan i afsnittet 'Anden begunstigelse'.

Hvis du allerede har lavet en særlig begunstigelse af en eller flere personer, skal du være opmærksom på, at denne begunstigelse fortsat vil være gældende efter 1. januar 2008.

Vil du vide mere om begunstigelse, kan du ringe til Forenede Gruppeliv på tlf. …"

Af Årsoversigt 2008 fremgår bl.a.:

"**Hvem tilfalder forsikringssummen ved død?**
Forsikringssummen ved død udbetales til dine nærmeste pårørende. 'Nærmeste pårørende' er i den angivne rækkefølge:
1. Din ægtefælle, dog ikke hvis separation foreligger på tidspunktet for dødsfaldet.
2. Din samlever, hvis I på dødsfaldstidspunktet lever sammen på fælles bopæl og enten
   a) venter, har eller har haft barn sammen eller
   b) har levet sammen i et ægteskabslignende forhold på fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet.
3. Dine livsarvinger.

4. Dine arvinger ifølge testamente.
5. Dine arvinger ifølge loven.

Anden begunstigelse
Ønsker du, at forsikringssummen skal udbetales til andre end ovennævnte "nærmeste pårørende", skal du indsende en særskilt begunstigelseserklæring til Forenede Gruppeliv, … Erklæring til ændring af begunstigelsen kan du finde på www.fg.dk under blanketter, eller du kan ringe til Forenede Gruppeliv på tlf. … og få erklæringen tilsendt.

Forsikringsbetingelser
Du kan læse forsikringsbetingelserne på www.fg.dk eller rekvirere dem hos Forenede Gruppeliv på telefon … "

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**§ 1. Forsikringsaftalen**
Stk. 1. Forsikringsaftalen består af gruppelivsaftalen og nedenstående forsikringsbetingelser.

Stk. 2. Forsikringsbetingelserne kan være fraveget ved bestemmelser, der er anført i gruppelivsaftalen, og som er aftalt mellem FG og forsikringstageren, jævnfør § 3 d.

Stk. 3. Lov om forsikringsaftaler gælder som supplerende aftalegrundlag, hvis loven ikke er fraveget ved bestemmelser i forsikringsaftalen.

§ 2. Gruppelivsaftalen
Stk. 1. Gruppelivsaftalen indeholder de overordnede bestemmelser om de gruppelivsforsikrede, disses indtræden og udtræden af ordningen samt forsikringsdækningens omfang med videre.

Stk. 2. Gruppelivsaftalen kan omfatte følgende forsikringsdækninger:
a) Dækning ved gruppemedlemmets død, jævnfør § 7.
…
§ 3. Betydningen af udtryk anvendt i forsikringsaftalen
…
d) Forsikringstageren
Den virksomhed, forening, organisation eller lignende, som FG har indgået forsikringsaftalen med.
FG kan med fuld gyldighed for gruppemedlemmerne træffe aftale med forsikringstageren om alle spørgsmål vedrørende forsikringsaftalen. Det enkelte gruppemedlem, jævnfør pkt. f, er dog berettiget til at aftale individuelle bestemmelser med FG om begunstigelse.
…
f) Gruppemedlemmerne
De personer, der ifølge gruppelivsaftalen mellem FG og forsikringstageren er indtrådt i aftalen som ejere af den aftalte forsikringsdækning.
…
§ 7. Udbetaling ved gruppemedlemmets død
Stk. 1. Gruppelivsaftalens dødsfaldsdækning udbetales, hvis gruppemedlemmet afgår ved døden i forsikringstiden, ... Det fremgår af gruppelivsaftalen, hvordan dødsfaldsdækningen påvirkes af eventuelle udbetalinger, der er en følge af gruppemedlemmets invaliditet, kritisk sygdom eller alder.
Stk. 2. Medmindre andet særligt er meddelt FG af gruppemedlemmet eller fremgår af gruppelivsaftalen, udbetales dødsfaldsdækningen til gruppemedlemmets 'nærmeste pårø-

rende' efter reglerne i Forsikringsaftalelovens § 105 a, såfremt gruppemedlemmet er blevet omfattet af gruppe-livsaftalen **efter 1. januar 2008**. 'Nærmeste pårørende' er gruppemedlemmets ægtefælle, en samlever, der opfylder kravene i stk. 3, børn, arvinger ifølge testamente eller arvinger ifølge loven.

Såfremt gruppemedlemmet er blevet omfattet af gruppe-livsaftalen **før 1. januar 2008**, er samlever kun omfattet af begrebet 'nærmeste pårørende', hvis det er aftalt med gruppemedlemmet eller forsikringstageren.

Stk. 3. Samlever skal leve sammen med gruppemedlemmet på fælles bopæl og 1) vente, have eller have haft et barn sammen med gruppemedlemmet eller 2) have sammen med gruppemedlemmet i et ægteskabslignende forhold på den fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet.

Stk. 4. Retten til dødsfaldsdækning bortfalder, hvis der ikke findes en berettiget ifølge særlig begunstigelsesbestemmelse, gruppelivsaftalens begunstigelsesbestemmelse, testamente eller legale arvinger.
…"

Af gruppelivsaftalen mellem erhvervsorganisationen og selskabet fremgår bl.a.:

"**§ 5.**
Hvem tilfalder forsikringssummen
Ved et gruppemedlems død udbetales forsikringssummen til den pågældendes nærmeste pårørende jfr. Forsikringsaftaleloven § 105a, medmindre andet skriftligt er aftalt mellem gruppemedlemmet og FG."

Nævnet udtaler:

Nu afdøde forsikrede havde siden den 1/1 1996 været omfattet af en kollektiv gruppelivsforsikring, hvor forsikringsgiver er det indklagede selskab, og forsikringstager er forsikredes erhvervsorganisation. Forsikrede døde i 2013, og hendes datter har klaget over, at dødsfaldssummen tilfalder forsikredes samlever som "nærmeste pårørende".

Klageren har anført, at hun i 2010/2011 ringede til selskabet på sin mors vegne, og at hun fik oplyst, at hendes mors ordning var en gammel ordning og dermed med hendes børn som begunstigede. Klageren kræver, at selskabet skal stå ved den rådgivning, som de har givet, og udbetale gruppelivsforsikringen til livsarvingerne i henhold til sin mors ønske.

Selskabet har anført, at forsikringstageren med virkning fra 1/1 2008 valgte at ændre standardbegunstigelsen til den nye definition af "nærmeste pårørende" med tilbagevir-

kende kraft, så alle gruppemedlemmer uanset indtrædelsestidspunktet blev omfattet af den nye definition, og at forsikringstageren informerede hvert enkelt gruppemedlem ved udsendelse af årsoversigt i december 2007. Selskabet har afvist, at klageren telefonisk er blevet rådgivet om det modsatte.

Det fremgår af følgebrevet fra december 2007 til årsoversigten: "Med virkning fra 1. januar 2008 foretages en ændring af begrebet 'nærmeste pårørende' på din gruppelivsordning. Det sker som følge af, at udbetalingsrækkefølgen ændres i forsikringsaftaleloven. Det betyder bl.a., at en samlever arver som en ægtefælle, når visse krav er opfyldt. [Erhvervsorganisation] anbefaler, at du læser afsnittet 'Hvem tilfalder forsikringssummen ved død?' i vedlagte årsoversigt og samtidig overvejer, hvem der får din forsikringssum, når du dør. Såfremt du ikke ønsker 'nærmeste pårørende' som begunstigelsesbestemmelse på din gruppelivsordning, skal du indsende en særlig begunstigelseserklæring…"

Den lokale forening har oplyst, at den udsender årsoversigten sammen med faktura på gruppeliv til alle medlemmer af gruppelivsordningen, og at præmien er betalt.

Det fremgår af forsikringsbetingelserne, at disse kan være fraveget ved bestemmelser i gruppelivsaftalen, som er aftalt mellem selskabet og forsikringstageren.

Nævnet finder, at aftaleparterne kan indgå gyldige aftaler om ændringer af den allerede etablerede ordning, men at de forsikrede klart og fyldestgørende skal orienteres om ændringerne, således at de kan indrette sig derefter.

Nævnet lægger til grund, at nu afdøde forsikrede i december 2007 modtog informationen om ændring af begunstigelsesbestemmelsen "nærmeste pårørende". Nævnet finder, at informationen om ændringen af bestemmelsen har været klar og fyldestgørende, og at der i øvrigt ikke grundlag for at tilsidesætte ændringen som ugyldig. Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at ændringen er grundigt beskrevet i et særskilt følgebrev, og at der er orienteret om muligheden for at indsætte andre begunstigede.

Nævnet finder, at klageren ikke har bevist, at selskabet i 2010/2011 har rådgivet hende om, at der ikke var behov for at ændre begunstigelsen, fordi hendes mor havde en gammel ordning, hvor samleveren ikke var begunstiget. Nævnet har blandt andet lagt vægt på selskabets oplysning om, at dets medarbejdere rutinemæssigt slår op i et edb-system, og at det heraf konkret fremgår, at forsikringsaftalelovens § 105a pr. 1. januar 2008 gælder for alle gruppemedlemmerne i gruppelivsaftalen, som nu afdøde var omfattet af.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Svend Bjerg Hansen
Udskriftens rigtighed bekræftes

Mette Eisenhardt